Recenzný posudok na knihu **Mluvící hlavy v dokumentárním filmu**

Tomáš Polenský vo svojej publikácii, „Mluvící hlavy v dokumentárním filmu“, nastoľuje tému, ktorá doposiaľ nebola veľmi publikovaná a práve z tohto hľadiska sa stáva unikátnou. „Mluvící hlavy“ ako výrazový prostriedok sa síce využíva v takmer všetkých žánroch audiovizuálnej tvorby, ale samotní tvorcovia nevedia ani správne zadefinovať tento pojem. Tento kreatívny výrazový prostriedok sa stáva dominantným hlavne v dokumentárnej tvorbe kde pre svoje emotívne zobrazenie skutočnosti predstavuje základný spôsob vyjadrovania a interpretácie vo všetkých profesiách zúčastňujúcich sa na tvorbe audiovizuálneho diela.

Literatúra v tejto oblasti je v našom priestore veľmi skromná a preto sa kniha dá vnímať ako základné dielo pre daný odbor. Je zadefinovaná definícia odborného termínu „Mluvící hlava“, kde autor sumarizuje dostupné poznatky uvedené v literatúre, cituje ich a vhodnou kombináciou vlastných poznatkov, ktoré získal ako dokumentarista, rozvíja témy ktoré ozrejmujú danú problematiku. Záber je mimoriadne široký, miestami navodzuje dojem encyklopédie, pretože reflektuje všetky aspekty procesu tvorby, všetky úskalia, ktoré vznikajú využívaní tohto spôsobu vyjadrovania sa v dokumentárnej tvorbe. Presná definícia tohto kreatívneho procesu tvorby filmového diela je primerane doplnená analýzou a rešeršou poznatkov tvorcov dokumentárnych filmov, ktorí tento spôsob vyjadrovania vo svojej tvorbe vhodne využívajú, a ich vlastná skúsenosť a možnosť zdieľať tieto poznatky s odbornou verejnosťou je veľmi cenná.

Pološtrukturované rozhovory, ako zdroj kvantitatívnych a kvalitatívnych dát, s významnými českými filmovými dokumentaristami sú analyzované a zatriedené do premyslenej formy. Táto forma je charakteristická práve „filmárom“ Tomášom Polenským na základe formy „dramaturgie“ vedených rozhovorov, kde čitateľ sa stáva „divákom, alebo poslucháčom“ audiovizuálneho prípadne auditívneho spôsobu vyjadrenia. Kniha je nielen predmetom výskumu a jeho analýzou, ale aj spôsobom prezentácie, kde autor kladie dôraz na vecnosť, úspornosť, vyhýba sa publicistickému zjednodušovaniu a približnostiam. Kniha je bohato vrstvená mozaika, skladačka, kde jednotlivé časti sú jedinečné prezentácie autorov, ktorí svojím obsahom vo výraznej miere ovplyvňujú vznik samotného filmového diela od prípravnej fázy, následnú postprodukciu a samotnú distribúciu audiovizuálneho diela.

Prof. Ing. Ján Grečnár, ArtD.